

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

CHRISTINE STIX-HACKL

przedstawiona w dniu 27 kwietnia 2006 r.¹

I — Wprowadzenie

rozliczającego papiery wartościowe, której wysokość ustala się w zależności od zasądzonej kwoty.

1. Niniejsza sprawa dotyczy wykładni postanowienia Protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich² — mianowicie art. 3 dotyczącego zwolnienia z podatków bezpośrednich i pośrednich — który Trybunał rozpatrywał dotychczas jedynie kilkukrotnie³.

II — Ramy prawne

A — Uregulowania wspólnotowe

2. Podstawą zwrócenia się z pytaniami prejudycjalnymi przez Cour d'appel de Bruxelles (Belgia) jest spór między Wspólnotą Europejską, reprezentowaną przez Komisję Europejską, a państwem belgijskim, dotyczący treści i zakresu zwolnienia na podstawie art. 3 protokołu. Zdaniem Komisji postanowienie to stoi w sprzeczności z pobieraniem opłaty będącej przedmiotem postępowania przed sądem krajowym w przypadku orzeczenia zasądzającego kwoty pieniężne lub

3. Zgodnie z art. 291 WE Wspólnota korzysta na terytorium państw członkowskich z przywilejów i immunitetów koniecznych do wykonywania swoich zadań, na warunkach określonych w protokole.

4. Artykuł 3 protokołu stanowi:

1 — Język oryginału: niemiecki

2 — Protokół z dnia 8 kwietnia 1965 r. (Dz.U. 1967, 152, str. 13; zwany dalej „protokołem”).

3 — Wyrok z dnia 28 marca 1996 r. w sprawie C-191/94 AGF Belgium, Rec. str. I-1859. Wyrok z dnia 8 grudnia 2005 r. w sprawie C-220/03 EZB przeciwko Niemcom, Zb.Orz. str. I-10595, który dotyczył tylko pośrednio art. 3 protokołu. Zobacz wreszcie zawiśłą przed Trybunałem sprawę C-437/04 Komisja przeciwko Belgii.

„Wspólnoty, ich aktywa, przychody i inne mienie są zwolnione ze wszelkich podatków bezpośrednich.

Rządy państw członkowskich, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, podejmują stosowne środki w celu umorzenia lub zwrotu kwoty podatków pośrednich lub podatków z tytułu sprzedaży wliczonych w cenę mienia ruchomego i nieruchomego, w przypadku gdy Wspólnota dokonują, do celów użytku służbowego, poważnych zakupów, których cena zawiera tego typu podatki. Jednakże stosowanie tych postanowień nie może spowodować zakłócenia konkurencji w obrębie Wspólnoty.

W przypadku zasądzenia lub rozliczenia kwot pieniężnych lub papierów wartościowych opłata jest pobierana od łącznej głównej kwoty zasądzonej lub rozliczonej przeciwko tej samej osobie, z pominięciem odsetek, których wysokość nie została przez sąd obliczona, a w przypadku ustalenia miejsca na liście wierzycieli — od sumy kwot przyznanych wierzycielom”.

6. Artykuł 35 ust. 3 (zmieniony ustawą z dnia 22 grudnia 1989 r.) stanowi:

Zwolnień nie udziela się w stosunku do podatków i opłat, których wysokość stanowi jedynie wynagrodzenie za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej”.

„Do uiszczenia opłat, których wymagalność wynika z orzeczeń sądów i trybunałów [...], obowiązani są:

B — *Uregulowania krajowe*

5. Artykuł 142 Code des droits d'enregistrement (zwany dalej „ustawą o opłatach skarbowych”) stanowi:

„Opłata wynosi 3% w przypadku orzeczeń sądów i trybunałów we wszystkich sprawach dotyczących końcowego, tymczasowego, głównego, subsydiarnego lub warunkowego zasądzenia lub rozliczenia kwot pieniężnych i papierów wartościowych, łącznie z orzeczeniami sądów ustalającymi kolejność zaspokajania wierzycieli z tych kwot lub papierów.

1° pozwani, stosownie do kwoty zasądzonej lub rozliczonej albo do kwot do spłaty przez nich zgodnie z ustaloną listą wierzycieli, a w przypadku orzeczenia zasądzającego solidarnie — w sposób solidarny.

2° powodowie, każdy stosownie do kwoty zasądzonej lub rozliczonej albo do ustalonej kolejności na liście wierzycieli, nie więcej niż do połowy kwot lub wartości, których zapłatę otrzymują.

[...]

Oplaty — a w stosownym wypadku grzywny — podlegają uiszczeniu w terminie miesiąca, licząc od dnia wysłania przez poborcę opłat listem poleconym wezwania do zapłaty”.

III — Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytania prejudycjalne

7. Wykonanie umowy zawartej w 1993 r. między Komisją a SA MCFE stało się przedmiotem sporu, który został przedstawiony Tribunal de première instance de Bruxelles (sądowi pierwszej instancji w Brukseli). Orzeczeniem z dnia 25 stycznia 1994 r. sąd ten zasądził od Komisji na rzecz SA MCEF tymczasowo kwotę w wysokości 10 845 935 BEF, czyli 269 589 ECU, wraz z odsetkami i kosztami.

8. Pismem poleconym z dnia 24 lutego 1994 r. poborca (dziewiąte biuro) wezwał Komisję do zapłaty kwoty 325 470 BEF (3% z 10 849 000 BEF). W dniu 2 sierpnia 1995 r. Komisja została ponownie wezwana do zapłaty tej kwoty wraz z grzywną z tytułu zwłoki w zapłacie w wysokości 32 500 BEF. Grzywna ta została w późniejszym czasie powiększona do 38 000 BEF.

9. W dniu 15 stycznia 1996 r. poborca wystawił Komisji nakaz płatniczy. Nakaz ten miał na celu pobór opłaty od wyroku w wysokości 325 470 BEF wraz z grzywną z tytułu zwłoki w zapłacie w wysokości 70 500 BEF, powiększonej o ustawowe odsetki i koszty.

10. Pismem poleconym z dnia 19 stycznia 1996 r. Komisja, za pośrednictwem swego adwokata, poinformowała, że odmawia zapłaty powyższych kwot i w tym zakresie powołała się na to, że na podstawie art. 3 protokołu jest zwolniona z opłaty skarbowej, podobnie jak z wszelkich podatków pośrednich. W dniu 25 stycznia 1996 r. administracja krajowa, zajmująca się sprawą, odpowiedziała, że opłata od wyroku nie stanowi podatku od nabycia dóbr konsumpcyjnych, lecz jest wynagrodzeniem za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej.

11. Pismem z dnia 28 kwietnia 1997 r. adwokat Komisji został poinformowany, że sporny nakaz płatniczy został utrzymany w mocy decyzją ministra z dnia 18 kwietnia 1997 r.

12. W dniu 15 lipca 1997 r. Wspólnota Europejska, reprezentowana przez Komisję, wystąpiła z powództwem opozycyjnym przed Tribunal de première instance de Bruxelles, przeciwko nakazowi płatniczemu wydanemu przez poborcę w dniu 15 stycznia 1996 r., uznanemu w dniu 19 stycznia 1996 r. za wykonalny, a doręczonemu w dniu 30 stycznia 1996 r.

13. Trybunał uznał powództwo opozycyjne za dopuszczalne, lecz nieuzasadnione. W tym zakresie stwierdził, że opłata od wyroku stanowi podatek pośredni (co nie jest kwestionowane), wnioskując z tego, że nie jest ona objęta przez art. 3 akapit pierwszy wspomnianego protokołu, który przewiduje ogólne zwolnienie z podatków bezpośrednich, jak również nie jest objęta przewidzianym w art. 3 akapit drugi protokołu zwolnieniem z podatków pośrednich, które wyraźnie zostało uzależnione od warunku, by podatki pośrednie i podatki z tytułu sprzedaży były wliczone w cenę nabycia. Zdaniem sądu pierwszej instancji w niniejszym przypadku opłata od wyroku jest wliczana w cenę usług SA MCFE, ponieważ opłata od wyroku nie została ustalona w drodze umowy, lecz jej podstawą jest orzeczenie sądowe o charakterze sądowniczym. Ponadto Trybunał uznał, że nie ma potrzeby zwracać się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniami prejudycjalnymi dotyczącymi wykładni art. 3 akapit drugi protokołu.

14. Wspólnota Europejska wniosła w dniu 14 września 2001 r. apelację od tego wyroku.

15. Punktem wyjścia dla rozważań sądu krajowego jest fakt, że Wspólnota Europejska i państwo belgijskie przedstawiają przeciwne możliwości wykładni art. 3 akapit drugi i trzeci protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich.

16. Wbrew pogładowi państwa belgijskiego, zgodnie z którym wykładnia protokołu nie stwarza „żadnej racjonalnej wątpliwości co do wyłączenia opłaty od wyroku z zakresu

obowiązywania art. 3 akapit drugi protokołu [...]”, w związku z czym zwrócenie się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym nie jest potrzebne, sąd krajowy stwierdza, że traktaty i umowy międzynarodowe wymagają wykładni, nawet jeśli są zrozumiałe.

17. Cour d'appel wskazuje zatem, że Trybunał w wyroku AGF Belgium dokonał rozszerzającej wykładni wymogów zwolnienia z podatków pośrednich i opłat, nie ograniczając się do brzmienia art. 3 akapit drugi protokołu. Zdaniem sądu krajowego podobną wymowę ma również art. 31 akapit pierwszy konwencji wiedeńskiej o [prawie] traktatów, zgodnie z którym „traktat należy interpretować [...] w świetle jego przedmiotu i celu”.

18. W tych okolicznościach Cour d'appel zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 3 akapit drugi protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich — który stanowi, że rządy państw członkowskich podejmują stosowne środki w celu umorzenia lub zwrotu kwoty podatków pośrednich lub podatków z tytułu sprzedaży — należy interpretować w ten

sposób, iż w jego zakres stosowania wchodzi proporcjonalna opłata nałożona z tytułu wydanych przez trybunały i sądy orzeczeń we wszystkich kwestiach dotyczących zasądzenia zapłaty lub rozliczenia kwot pieniężnych lub papierów wartościowych?

kołu, to byłaby na pewno wyłączona z ewentualnego zwolnienia na podstawie art. 3 akapit drugi protokołu, skutkiem czego dokonanie wykładni tego postanowienia nie byłoby konieczne. W związku z tym w pierwszej kolejności powinno się zatem rozważyć drugie pytanie prejudycjalne.

- 2) Czy art. 3 akapit trzeci protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich — który stanowi, że zwolnień nie udziela się w zakresie zwykłego wynagrodzenia za skorzystanie z usługi użyteczności publicznej — należy interpretować w ten sposób, iż opłata nałożona po zakończeniu postępowania na stronę, która przegrywa daną sprawę i od której zostaje zasądzona zapłata określonej kwoty, stanowi jedynie wynagrodzenie za usługę użyteczności publicznej?”.

A — W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

1. Istotne argumenty stron

21. Zdaniem rządu belgijskiego opłata od wyroku jest wynagrodzeniem za usługę użyteczności publicznej, a w związku z tym jest ona wyłączona od zwolnienia na podstawie art. 3 akapit trzeci protokołu. Komisja — jak również sąd pierwszej instancji — są przeciwnego zdania, gdyż zgodnie z ich opinią chodzi tu o podatek przeznaczony na ogólne wydatki władz publicznych.

IV — Rozpatrzenie pytań prejudycjalnych

19. W pytaniu pierwszym sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy sporna opłata od wyroku wchodzi w zakres stosowania art. 3 akapit drugi protokołu, jeżeli mamy tutaj do czynienia z podatkiem pośrednim. Drugie pytanie prejudycjalne dotyczy ewentualnej kwalifikacji opłaty od wyroku jako wynagrodzenia za usługę użyteczności publicznej w rozumieniu art. 3 akapit trzeci protokołu.

2. Ocena prawna

22. Trybunał po raz pierwszy miał okazję wypowiedzieć się w przedmiocie pojęcia wynagrodzenia zawartego w art. 3 akapit trzeci protokołu w wyroku w sprawie AGF Belgium⁴. Przede wszystkim zauważył, że

20. Jeżeli sporna opłata wchodziłaby w zakres stosowania art. 3 akapit trzeci proto-

4 — Wyżej wymieniony w przypisie 3.

art. 3 akapit trzeci protokołu odpowiada znanemu w prawie krajowym poszczególnych państw członkowskich rozróżnieniu między podatkami przeznaczonymi na ogólne wydatki władz publicznych a opłatą stanowiącą świadczenie wzajemne za określoną usługę.

23. Następnie Trybunał wskazał:

„Pojęcie świadczenia wzajemnego za określoną usługę samo w sobie zakłada, że usługa ta jest — a przynajmniej może być — świadczona na rzecz osób zobowiązanych do uiszczenia opłaty. Z tego względu składka może stanowić świadczenie wzajemne za usługi użyteczności publicznej w rozumieniu art. 3 akapit trzeci protokołu tylko w takim zakresie, w jakim usługi te są — a przynajmniej mogą być — świadczone na rzecz osób zobowiązanych do uiszczenia składki”⁵.

24. W odniesieniu do spornej opłaty od wyroku należy stwierdzić, że jest ona pobierana w związku ze skorzystaniem z usług belgijskiego wymiaru sprawiedliwości — a mianowicie w chwili wydania wyroku lub

po jego wydaniu — skutkiem czego nie ma wątpliwości co do kwestii skorzystania z tych usług, odmiennie niż w sprawie AGF Belgium.

25. Wynagrodzenie z tytułu świadczenia usług w rozumieniu odstępstwa przewidzianego w art. 3 akapit trzeci protokołu wymaga logicznie nie tylko skorzystania z usług lub możliwości skorzystania z nich, lecz również przekazania na ten cel pobranych opłat. Trybunał nie wypowiedział się w sprawie AGF Belgium w kwestii wykorzystania środków, gdyż w tamtym przypadku nie stanowiła ona punktu spornego. Chodziło wówczas o dodatkową opłatę od składek ubezpieczeniowych, która przeznaczona była na finansowanie różnych podmiotów użyteczności publicznej, przy czym uiszczenie dodatkowej opłaty nie dawało podstaw do żądania jakiegokolwiek świadczenia.

26. W niniejszym przypadku kwestia wykorzystania wpływów z opłaty od wyroku nie może natomiast odgrywać decydującej roli, jak to już zresztą stwierdził sąd pierwszej instancji.

27. Rzecznik generalny F.G. Jacobs uznał w opinii w sprawie AGF Belgium⁶, że zasadnicza różnica między podatkiem a wynagrodzeniem za korzystanie z usługi użyteczności publicznej polega na tym, że „podatek [...] [jest] zapłatą na rzecz państwa,

5 — Op. cit., pkt 26.

6 — Opinia z dnia 15 lutego 1996 r. w sprawie C-191/94, wyrok ww. w zapisie 3, pkt 31.

z której następnie finansowane są ogólne wydatki publiczne”, w związku z czym „korzyści, które otrzymują poszczególni podatnicy w ramach tych wydatków [...], nie są proporcjonalne do uiszczonych przez nich kwot”, podczas gdy „wynagrodzenie [...] [stanowi] cenę, która jest uiszczana za konkretną usługę. Między wynagrodzeniem a otrzymanym świadczeniem istnieje bezpośredni związek”.

28. Kryterium bezpośredniego związku pomiędzy świadczeniem a jego finansowaniem zostało zastosowane przez Trybunał w innym kontekście, a mianowicie przy wykładni uregulowania, które poprzedzało regulację art. 13 protokołu w sprawie immunitetów urzędników, czyli art. 12 protokołu w sprawie przywilejów i immunitetów EWG⁷. Kwestią, która pojawiła się wówczas w odniesieniu do urzędnika Wspólnoty, było to, czy podniesienie czesnego w szkole według prawa niderlandzkiego było objęte zwolnieniem z podatków krajowych. Trybunał orzekł, że należności i opłaty — takie jak sporne czesne — które stanowią wynagrodzenie za określoną usługę administracji publicznej, nie są podatkiem w rozumieniu wskazanego powyżej postanowienia, tym bardziej że czesne było pobierane tylko w odniesieniu do uczniów niepodlegających obowiązkowi szkolnemu.

29. Rzecznik generalny F.G. Jacobs wskazał w przytoczonej już opinii w sprawie AFG Belgium⁸, że powołanie się na kryterium

bezpośredniego związku jest zgodne z orzecznictwem Trybunału w innych obszarach, „a w szczególności z orzeczeniami w sprawie wykładni wspólnotowych dyrektyw dotyczących podatku od wartości dodanej”⁹.

30. Również orzecznictwo Trybunału dotyczące dyrektywy 69/335/EWG¹⁰ potwierdza to stanowisko: w drodze dyrektywy 69/335 wprowadzono podatek kapitałowy, przy czym art. 10 i 11 dyrektywy zabraniają pobierania dalszych podatków i należności od objętych dyrektywą transakcji i spółek kapitałowych — z wyjątkiem „podatków w formie opłat lub należności” [opłat o charakterze wynagrodzenia] (art. 12 ust. 1 lit. e) dyrektywy 69/335). Następnie powstało obszerne orzecznictwo¹¹ dotyczące „charakteru wynagrodzenia” odpowiednich opłat, które są ustalane według kosztów wykonanej usługi, przy czym Trybunał przyjął w tym zakresie dużą ilość kryteriów w celu rozróżnienia pomiędzy zabronionymi a dopuszczalnymi opłatami o charakterze wynagrodzenia. Zgodnie z tym orzecznictwem „opłata, której wysokość wzrasta bezpośrednio i bez ograniczeń w zależności od

7 — Wyrok z dnia 8 lutego 1968 r. w sprawie 32/67 Van Leeuwen, Rec. str. 63.

8 — Opinia ww. w przypisie 6, pkt 33.

9 — W tym zakresie Trybunał powołał się na wyrok z dnia 8 marca 1988 r. w sprawie 102/86 Apple and Pear Development Council, Rec. str. 1443, dotyczący — odpłatnego — obowiązkowego członkostwa w organizacji wspierającej zbryt i poprawę jakości jabłek i gruszek produkowanych w Anglii i Walii. Trybunał orzekł, że czynności te nie stanowiły „usług [...] odpłatnych” w rozumieniu art. 2 szóstej dyrektywy w sprawie podatku od wartości dodanej, ponieważ nie było żadnego bezpośredniego związku pomiędzy wysokością składek a korzyściami poszczególnych producentów.

10 — Dyrektywa Rady 69/335/EWG z dnia 17 lipca 1969 r. dotycząca podatków pośrednich od gromadzenia kapitału (Dz.U. L 249, str. 25).

11 — Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 20 kwietnia 1993 r. w sprawach połączonych C-71/91 i C-178/91 Ponente Carni i Cispadana Costruzioni, Rec. str. I-1915, pkt 31; z dnia 2 grudnia 1997 r. w sprawie C-188/95 Fantask i in., Rec. str. I-6783; z dnia 29 września 1999 r. w sprawie C-56/98 Modelo, Rec. str. I-6427; z dnia 21 września 2000 r. w sprawie C-19/99 Modelo, Rec. str. I-7213; z dnia 21 czerwca 2001 r. w sprawie C-206/99 SONAE, Rec. str. I-4679; z dnia 10 września 2002 r. w sprawach połączonych C-216/99 i C-222/99 Prisco i CASER, Rec. str. I-6761.

nominalnej kwoty, od której jest naliczana [...], ze swej istoty nie może stanowić opłaty o charakterze wynagrodzenia w rozumieniu dyrektywy. Nawet jeżeli w pewnych przypadkach może istnieć zależność między złożonością wykonanej usługi a wysokością kwoty, od której opłata jest naliczana, to wysokość takiej opłaty pozostaje najczęściej bez związku z kosztami rzeczywiście poniesionymi przy sporządzaniu danego aktu”¹².

31. Wydaje się, że ustalenie to można przenieść na niniejszy przypadek. Zgodnie z omawianą sporną regulacją krajową opłata od wyroku jest wymierzana procentowo, zgodnie z zasądzoną kwotą. Kwota ta może odpowiadać wprawdzie w pewnych okolicznościach¹³ wartości pieniężnej sporu, jednak nie daje żadnej wskazówki odnośnie do rzeczywistej złożoności kwestii prawnych w danym wyroku. Tym bardziej że sporna opłata nie jest oczywiście pobierana, jeżeli brak jest zasądzenia — na przykład w przypadku odrzucenia żądań pozwu — mimo że wymiar sprawiedliwości także w tym przypadku wykonuje usługę. Zgodnie z przytoczonym orzecznictwem dotyczącym art. 12 dyrektywy 69/335 należałoby w niniejszym przypadku stwierdzić, że już sam sposób obliczenia opłaty — procentowy odpowiednio do zasądzonej kwoty — wyłącza koncept wynagrodzenia za świadczone usługi.

32. Niezależnie od tego należy stwierdzić, że ze względu na brak wskazania przeznaczenia wpływów uzyskanych z omawianej opłaty od wyroku w niniejszym przypadku brakuje koniecznego związku pomiędzy świadczoną usługą a jej finansowaniem. Wpływy z tej opłaty odprowadzane są bowiem do ogólnego budżetu państwa, a tym samym nie służą finansowaniu specyficznego świadczenia belgijskiego wymiaru sprawiedliwości.

33. W konsekwencji na drugie pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, iż art. 3 akapit trzeci protokołu należy interpretować w ten sposób, że opłata nałożona po zakończeniu postępowania na stronę, która przegrywa daną sprawę i od której zostaje zasądzona zapłata określonej kwoty, nie stanowi wynagrodzenia za usługę użyteczności publicznej.

B — W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

1. Istotna argumentacja stron

12 — Wyrok z dnia 26 września 2000 r. w sprawie C-134/99 IGI, Rec. str. I-7717, pkt 31 z odesłaniem do ww. w przypisie 11 wyroku w sprawie Fantask i in., pkt 31. Zobacz również postanowienia: z dnia 24 stycznia 2002 r. w sprawie C-45/00 SONAE Turismo, Dz.U. C 109, str. 15; z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie C-264/00 Gründerzentrum, Rec. str. I-3333.

13 — [...] o ile żądania pozwu zostaną uwzględnione w całości.

34. Komisja stoi na stanowisku, że art. 142 ustawy o opłatach skarbowych wprowadza podatek wbrew zwolnieniu przyznanemu na podstawie art. 3 akapit drugi protokołu.

35. Zdaniem Komisji z konwencji wiedeńskiej wynika, że protokół należy interpretować w świetle jego przedmiotu i celu. W niniejszym przypadku art. 3 akapit drugi protokołu obejmuje zgodnie ze swoim brzmieniem dokonane przez Wspólnoty zakupy mienia ruchomego i nieruchomego, przy czym Trybunał orzekł, że pod pojęciem tym należy rozumieć każdy rodzaj zakupów, włącznie z nabyciem usług. Powyższe wskazuje, iż zabrania się wykładni literalnej.

36. Autorzy protokołu zamierzali raczej zwolnić Wspólnoty, ich aktywa, przychody i inne mienie z krajowych obciążeń takich jak podatki bezpośrednie lub pośrednie, opłaty lub cła.

37. Komisja przedkłada jako podstawę swojej opinii gospodarcze podejście i zauważa ponadto, że opłata od wyroku w tym aspekcie jest czynnikiem dodanym do ceny, którą otrzymywała SA MCFE za wykonane usługi, i w związku z tym chodzi tu z pewnością o podatek pośredni (w rzeczywistości wliczany do ceny płaconej przez Wspólnotę) w rozumieniu art. 3 akapit drugi w protokole. Komisja uznaje ten pogląd za uzasadniony również z tego względu, że zasądzenie od Wspólnoty kwoty pieniężnej może nastąpić wyłącznie w ramach wykonania umowy kupna-sprzedaży mienia lub wykonania usługi, jako że w innym zakresie sąd krajowy nie może zasądzić od Wspólnoty, ponieważ podlega ona wyłącznie jurysdykcji Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

38. W konsekwencji, zdaniem Komisji, opłata od wyroku jest zawsze wliczona w cenę mienia i usług, które Wspólnota może nabyć do celów użytku służbowego, i jest zatem objęta zwolnieniem przewidzianym w art. 3 akapit drugi protokołu.

39. Rząd belgijski stoi natomiast na stanowisku, że opłata od wyroku zgodnie z art. 142 ustawy o opłatach skarbowych nie jest podatkiem wliczonym w cenę mienia lub usług, co byłoby warunkiem zwolnienia, lecz — jak już orzekł sąd pierwszej instancji — opłatą wynikającą z sądowego orzeczenia zasądzającego. Odesłanie art. 3 akapit drugi protokołu do „poważnych zakupów” pokazuje, że przyznane na mocy tego postanowienia zwolnienie nie ma charakteru ogólnego. W każdym razie należy stwierdzić, że opłata od wyroku nie jest pobierana, gdy Wspólnota dokonuje zakupów do celów użytku służbowego, ale raczej w przypadku zasądzenia z tytułu niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zobowiązań umownych.

40. Rząd włoski podziela w istocie opinię rządu belgijskiego i opowiada się przeciwko rozszerzeniu — jasnego zarówno z punktu widzenia jego brzmienia, jak i jego przedmiotu i celu — zwolnienia z podatków pośrednich przyznanego na mocy art. 3 akapit drugi protokołu.

2. Ocena prawna

41. Na wstępie należy zaznaczyć, że kwalifikacja opłaty od wyroku jako podatku pośredniego jest w niniejszym przypadku bezsporna, w związku z czym w postępowaniu przed sądem krajowym strony prowadzą spór w przedmiocie wykładni art. 3 akapit drugi protokołu. Kwalifikacja ta wydaje się jednak zasługiwać na przedyskutowanie, o ile podatek bezpośredni definiuje się jako podatek, który jest pobierany bezpośrednio od osoby, która jest nim ekonomicznie obciążona¹⁴.

42. Nie należy jednak zagłębiać się w analizę kwestii kwalifikacji opłaty od wyroku, ponieważ „zarówno ocena, czy dla wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, które zadaje Trybunałowi”¹⁵, należy do sądu krajowego.

43. Artykuł 3 akapit drugi protokołu nie odnosi się w każdym razie wyłącznie do

podatków pośrednich, lecz również do „podatków pośrednich lub podatków z tytułu sprzedaży wliczonych w cenę mienia ruchomego i nieruchomego”.

44. W porównaniu z bezwarunkowym przyśługującym na mocy art. 3 akapit pierwszy protokołu zwolnieniem z podatków bezpośrednich zwolnienie z podatków pośrednich na podstawie art. 3 akapit drugi protokołu jest w istocie sformułowane w sposób bardziej stonowany: po pierwsze, nie jest przyznane ogólne zwolnienie ze wszystkich podatków pośrednich, a jedynie ich umorzenie lub zwrot; po drugie, stosowne środki uzależnione są od spełnienia warunków wskazanych pod postacią ogólnego zastrzeżenia wykonalności („wszędzie tam, gdzie jest to możliwe”) oraz zakazu zakłócenia konkurencji w obrębie Wspólnoty.

45. Ponadto art. 3 akapit drugi protokołu odnosi się jedynie do cen mienia ruchomego i nieruchomego — i to wyłącznie w odniesieniu do dokonywanych przez Wspólnoty poważnych zakupów do celów użytku służbowego, których cena zawiera tego typu podatki.

46. W tych okolicznościach wyjaśnia się kwestia, dlaczego strony skoncentrowały się w szczególności na pytaniu, czy opłatę od wyroku należy postrzegać jako część ceny. Prawna kwalifikacja umowy pomiędzy Komisją a SA MCFE nie ma tu znaczenia,

¹⁴ — Zobacz moją opinię z dnia 17 marca 2006 r. w sprawie C-475/03 Banca popolare di Cremona, zawisła przed Trybunałem, pkt 48 i nast. Zobacz również A.S. Muller, *International Organizations and their Host States, Aspects of their Legal Relationship*, Kluwer (1995), str. 240: „Within the classification of taxes, direct taxes are those taxes which are demanded directly from the person or entity expected to pay it, without making use of an intermediary”.

¹⁵ — Zobacz w szczególności wyrok z dnia 12 kwietnia 2005 r. w sprawie C-145/03 Keller, Zb.Orz. str. I-2529, pkt 33.

ponieważ Trybunał w wyroku AGF Belgium reprezentował stanowisko, że — mimo brzmienia art. 3 akapit drugi protokołu — w ramach tego postanowienia cenę usług należy zrównać z ceną mienia.

brzmienia. To raczej jego przedmiot i cel mają rozstrzygające znaczenie. Komisja słusznie wskazuje w niniejszym przypadku na ogólną regułę interpretacji zawartą w art. 31 ust. 1 konwencji wiedeńskiej^{16 17}.

47. Należy zatem przyznać rację rządowi belgijskiemu co do tego, że rozszerzająca wykładnia art. 3 akapit drugi protokołu faworyzowana przez Komisję wydaje się nie odpowiadać jego brzmieniu, ponieważ opłata od wyroku nie jest częścią uzgodnionego w umowie świadczenia wzajemnego. Opłata ta jest pobierana tylko wówczas, gdy powstaje spór w przedmiocie wykonania umowy.

48. Opłata od wyroku wykazuje jednak właśnie w tych przypadkach, gdzie konieczne jest takie rozstrzygnięcie sporu przed sądem, ścisły związek z wykonaniem spornego zobowiązania. Właśnie sposób obliczania tej opłaty, a mianowicie obliczanie procentowe odpowiednie do zasądzonej kwoty, prowadzi do tego, że opłata od wyroku w przypadku zasądzenia jest równa „dopłacie do ceny”. Tym samym argumentacja Komisji nie wydaje się z góry nieuzasadniona.

49. Jak już ukazała to sprawa AGF Belgium, wykładnia art. 3 akapit drugi protokołu nie zależy jednak w decydującym stopniu od jego

50. Nie budzi wątpliwości, że przyznane Wspólnotom przywileje i immunitety nie są celem samym w sobie, lecz mają za zadanie ułatwić Wspólnotom wykonanie zadań, powierzonych im w traktatach¹⁸. Przede wszystkim mają one zapobiec, by nie zostały zakłócone „funkcjonowanie i niezależność Wspólnoty”¹⁹. W tym zakresie państwu członkowskiemu uniemożliwić uzyskiwanie nieuzasadnionej korzyści finansowej polegającej na przekazywaniu na rzecz skarbu państwa środków pochodzących z wpłat do budżetu Wspólnot²⁰.

16 — Konwencja wiedeńska o prawie traktatów sporządzona w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r.

17 — „Traktat należy interpretować w dobrej wierze, zgodnie ze zwykłym znaczeniem, jakie należy przypisywać użytym w ich kontekście, oraz w świetle jego przedmiotu i celu” (podkreślenie własne) (język oryginału francuski).

18 — Schweitzer, w Grabitz/Hilf, art. 291 traktatu WE, pkt 13 (28. EL, październik 2005).

19 — Tak zwany funkcjonalny charakter przywilejów i immunitetów Wspólnot: zobacz w odniesieniu do zajęcia postanowienie z dnia 11 kwietnia 1989 r. w sprawie 1/88 SA Générale de Banque przeciwko Komisji, Rec. str. 857, pkt 2 i 9 i odnośnie do lojalnej współpracy z sądami krajowymi postanowienie z dnia 13 lipca 1990 r. w sprawie C-2/88 Zwartveld i in., Rec. str. I-3365, pkt 19 i nast.

20 — Zobacz opinię rzecznika generalnego F.G. Jacobsoa w sprawie AGF Belgium, wyrok ww. w przypisie 3, pkt 37, oraz Muller, op. cit., str. 234 z dalszymi odesłaniami: „The fundamental principle of sovereign equality is another rationale. This principle precludes that funds which have been contributed to international organizations by states are diverted into the treasuries of host states by means of national taxes and duties levied on the organization”.

51. Sporna opłata przysparza państwu belgijskiemu korzyści finansowej, która nie stanowi wynagrodzenia za usługę — w niniejszym przypadku świadczoną przez belgijski wymiar sprawiedliwości. Ma to również związek ze znacznym obciążeniem budżetu Wspólnot i z tego względu wydaje się być wątpliwe, czy takie obciążenie nie stoi w sprzeczności z celem uregulowania dotyczącego zwolnienia, zawartego w art. 3 akapit drugi protokołu.

52. Komisja słusznie zauważa, że właściwość sądów krajowych w zakresie zasądzenia od Wspólnoty ogranicza się do tych przypadków, które dotyczą wykonywania umów. Zgodnie z opinią Komisji właściwość sądów belgijskich można wytłumaczyć dużą liczbą intendentów w urzędach Wspólnoty, mających siedzibę w tym państwie członkowskim. W tych okolicznościach wspomniane obciążenie budżetu Wspólnot wydaje się nieuniknione²¹.

53. W odniesieniu do możliwej zgodności takiego obciążenia z art. 3 akapit drugi protokołu należy stwierdzić, że opłata od wyroku jest pobierana w ścisłym związku z wykonaniem umów, jakie Wspólnota zawarła w celu zaspokojenia swoich potrzeb lub w celu wykonania przyznanych jej w traktacie WE kompetencji. W niniejszym wypadku nie ma potrzeby rozstrzygać, czy opłatę tę należy traktować z prawnego lub gospodarczego punktu widzenia jako część

świadczenia finansowego, które ma uiścić Komisja.

54. Pobieranie opłaty od wyroku zapewnia jednak państwu belgijskiemu względem innych państw członkowskich korzyść finansową polegającą na dalszym przekazywaniu środków z budżetu Wspólnot, co może ponadto przynajmniej utrudniać wypełnianie zadań, nałożonych na Wspólnotę w traktacie WE.

55. Ze względu na cel uregulowania dotyczącego zwolnienia zawartego w art. 3 akapit drugi protokołu nie można mieć wątpliwości co do faktu, że o ile omawiana opłata od wyroku nie stanowi podatku bezpośredniego, z którego Wspólnota zwolniona jest na podstawie art. 3 akapit pierwszy protokołu, o tyle — wbrew opinii rządów belgijskiego i włoskiego — jest ona bezwzględnie objęta zakresem stosowania art. 3 akapit drugi protokołu.

56. W tych okolicznościach na pierwsze pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć w ten sposób, że art. 3 akapit drugi protokołu znajduje zastosowanie do opłaty procentowej, pobieranej w następstwie wydawanych we wszystkich dziedzinach orzeczeń sądów krajowych zasądzających kwoty pieniężne lub rozliczających papiery wartościowe, o ile opłata ta nie winna zostać uznana za podatek bezpośredni w rozumieniu art. 3 akapit pierwszy protokołu.

21 — Przykładowo poprzez uzgodnienie innej właściwości sądu.

V — Wnioski

57. Na pytania przedłożone Trybunałowi przez Cour d'appel w Brukseli należy według mnie odpowiedzieć w następujący sposób:

- 1) Artykuł 3 akapit trzeci protokołu należy interpretować w ten sposób, że opłata nałożona po zakończeniu postępowania na stronę, która przegrywa daną sprawę i od której zostaje zasądzona zapłata określonej kwoty, nie stanowi wynagrodzenia za usługę użyteczności publicznej.
- 2) Artykuł 3 akapit drugi protokołu znajduje zastosowanie do opłaty procentowej, pobieranej w następstwie wydawanych we wszystkich dziedzinach orzeczeń sądów krajowych zasądzających kwoty pieniężne lub rozliczających papiery wartościowe, o ile opłata ta nie winna zostać uznana za podatek bezpośredni w rozumieniu art. 3 akapit pierwszy protokołu.